



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 134/05-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. augusta 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Bárányu prerokoval sťažnosť V. N., bytom S., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 64/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. N. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 64/94 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Spišská Nová Ves **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 64/94 konať bez zbytočných prietáhov.

3. V. N. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 90 000 Sk (slovom deväťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Spišská Nová Ves p o v i n n ý zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Spišská Nová Ves je p o v i n n ý nahradiť trovy právneho zastúpenia V. N. vo výške 6 252 Sk (šesťtisíc dvesto päťdesiat dva slovenských korún) na bankový účet advokátky I. R., K., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti V. N. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. apríla 2005 doručená sťažnosť V. N., bytom S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 64/94.

Sťažovateľ uviedol, že 4. februára 1994 podal okresnému súdu žalobu o neplatnosť skončenia pracovného pomeru, ktorý bol ukončený 23. januára 1994. Veci bola pridelená sp. zn. 7 C 64/94. Okresný súd nariadil termín pojednávania na 13. január 1995. Na pojednávaní neboli vypočutí účastníci konania. Sťažovateľ navrhol výsluch svedka a pojednávanie bolo odročené na 3. marec 1995 za účelom výsluchu tohto svedka a pripojenia spisu. Na pojednávaní konanom 3. marca 1995 zákonný sudca vypočul účastníkov konania, ako aj svedka F. F. a odročil vec na neurčito za účelom pripojenia spisu sp. zn. 7 C 66/94. Zo záznamu okresného súdu zo 7. marca 1995 vyplýva, že „*spis 7 C 66/94 je toho času na kalendári, pretože odvolanie odporcu bolo zaslané navrhovateľovi na vyjadrenie*“. Po viac ako 2 rokoch a 4 mesiacoch zákonný sudca 14. júla

1997 nariadil termín pojednávania na 22. september 1997. Žalovaný sa 18. septembra 1997 vyjadril k návrhu sťažovateľa, pričom pojednávanie sa 22. septembra 1997 neuskutočnilo pre neúčast' zástupcu sťažovateľa, ktorý však trval na jeho účasti, a pojednávanie bolo odročené na neurčito. Ďalšie pojednávanie sa konalo 18. mája 1999, teda po 1 roku a 8 mesiacoch. Tohto pojednávania sa sťažovateľ nezúčastnil vzhľadom na náhle ochorenie dieťaťa (telefonicky sa ospravedlnil) a pojednávanie bolo odročené na neurčito. Zákonný sudca 26. júna 2000 nariadil termín pojednávania na 7. júl 2000. Tohto pojednávania sa sťažovateľ nezúčastnil (ospravedlnil sa), pretože jeho právny zástupca sa nemohol zúčastniť a sťažovateľ trval na jeho osobnej účasti. Pojednávanie bolo odročené na neurčito. Zákonný sudca 7. apríla 2005 nariadil termín pojednávania na 10. máj 2005, teda po 4 rokoch a 10 mesiacoch od ostatného pojednávania.

Sťažovateľ je toho názoru, že okresný súd svojím postupom v tejto veci porušil jeho základné právo zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy a právo zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru. Od podania návrhu uplynulo viac ako 11 rokov a vo veci nebolo právoplatne rozhodnuté.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol, že:

„Právo sťažovateľa na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo postupom Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi vo veci sp. zn. 7 C 64/94 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd v Spišskej Novej Vsi konal vo veci vedenej na Okresnom súde v Spišskej Novej Vsi pod sp. zn. 7 C 64/94 bez prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 150.000,- Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

Vec bola uznesením sp. zn. III. ÚS 134/05 z 5. mája 2005 prijatá na ďalšie konanie.

Sťažovateľ listom z 8. júla 2005 súhlasil s upustením od ústneho prejednanie veci a vyčíslil trovy konania.

K sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril predseda okresného súdu listom sp. zn. Spr.: 2061/05 z 24. júna 2005, v ktorom uviedol, že netrvá na ústnom prejednaní veci. Po preštudovaní spisu sp. zn. 7 C 64/94 zistil, že prekážkou plynulosti konania vo veci bola skutočnosť, že sťažovateľ veľmi často menil právnych zástupcov a navyše niektorým ani neudelil plnú moc. Pojednávanie vo veci bolo určené na 10. máj 2005 a toto bolo odročené na 10. jún 2005 za účelom výsluchu svedka. Aj napriek tomu, že predvolaný svedok prevzal predvolanie, na pojednávanie sa nedostavil, a tak bolo odročené na neurčito za účelom znovupredvolania účastníkov, ako aj svedka. S tvrdeniami sťažovateľa uvedenými v sťažnosti nesúhlasí, je toho názoru, že sú nepravdivé.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a najmä podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 64/94 zistil nasledovný stav konania:

Sťažovateľ podal žalobu o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru 4. februára 1994. Vec bola prijatá na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 64/94.

Dňa 2. januára 1995 zákonný sudca určil termín pojednávania na 13. január 1995.

Dňa 13. januára 1995 sa konalo pojednávanie za účasti sťažovateľa a zástupcu žalovaného, na ktorom bolo zistené, že zástupca sťažovateľa mení licenciu (komerčného právnik), a keďže sťažovateľ trval na právnom zastúpení, vec bola odročená na 3. marec 1995.

Dňa 28. februára 1995 bola okresnému súdu predložená plná moc na zastupovanie sťažovateľa.

Dňa 3. marca 1995 sa konalo pojednávanie za účasti sťažovateľa, jeho zástupcu a zástupcu žalovaného. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom pripojenia spisu sp. zn. 7 C 66/94 bez toho, aby boli vypočutí prítomní účastníci.

V spise sa nachádza úradný záznam zo 7. marca 1995, podľa ktorého je spis sp. zn. 7 C 66/94 na lehote pre odvolanie žalovaného.

Dňa 10. júla 1997 zákonný sudca určil termín pojednávania na 22. september 1997.

Dňa 2. septembra 1997 bola okresnému súdu doručená plná moc na zastupovanie žalovaného spolu s jeho vyjadrením.

Dňa 22. septembra 1997 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom upovedomenia zástupcu žalovaného o termíne, pretože tento nebol predvolaný (plná moc z 2. septembra 1997).

Dňa 6. mája 1999 zákonný sudca nariadil pojednávanie na 18. máj 1999.

Dňa 18. mája 1999 sa konalo pojednávanie za účasti sťažovateľa, jeho zástupcu, ako aj žalovaného. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom výsluchu svedka.

Dňa 23. júna 2000 zákonný sudca nariadil pojednávanie na 7. júl 2000.

Dňa 3. júla 2000 bola okresnému súdu predložená plná moc pre nového zástupcu sťažovateľa, ktorý zároveň žiadal zmenu termínu pojednávania.

Dňa 7. júla 2000 bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Dňa 5. apríla 2005 zákonný sudca nariadil termín pojednávania na 10. máj 2005.

Dňa 28. apríla 2005 zástupca žalovaného žiadal odročiť termín pojednávania z dôvodu, že celý máj 2005 sa bude zdržiavať v zahraničí.

Dňa 10. mája 2005 sa konalo pojednávanie, ktorého sa nezúčastnil zástupca odporcu a pojednávanie bolo odročené na 10. jún 2005.

Dňa 18. mája 2005 sťažovateľ oznámil meno svedka.

Dňa 10. júna 2005 sa konalo pojednávanie za účasti sťažovateľa, žalovaného a ich zástupcov. Nedostavil sa svedok a pojednávanie bolo odročené za účelom jeho výsluchu.

K spisu sú pripojené spisy sp. zn. 7 C 65/94 a 7 C 66/95. Obe veci sú už právoplatne skončené.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Účelom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota.

Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. II. ÚS 29/95, I. ÚS 89/99 a iné).

Pri posudzovaní otázky, či došlo v súdnom konaní k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00 a iné) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť vecí, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke predmet posudzovanej veci – žaloba o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru, patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou v tejto oblasti. Predmetná vec nie je zložitá ani po skutkovej stránke, keď okresný súd jedného svedka nebol schopný vypočúť za vyše 10 rokov trvania sporu.

Druhým kritériom je správanie účastníkov, a to aj vzhľadom na ich aktivitu pri predkladaní procesných dôkazov a návrhov, ale aj účasť na pojednávaniach.

Predseda okresného súdu ako hlavný dôvod vzniku priesťahov uvádza skutočnosť, že sťažovateľ menil právnych zástupcov a niektorým neudelil plnú moc.

Ústavný súd zistil, že toto tvrdenie predsedu okresného súdu je len čiastočne pravdivé. Hneď pri prvom pojednávaní v roku 1995 nemal zástupca sťažovateľa predpísanú licenciu a zmarenie tohto pojednávania zapríčinil sťažovateľ. V inom prípade v roku 1997 opätovne nebol prítomný zástupca sťažovateľa, ktorý na jeho účasti trval, išlo však o chybu v doručení (nebol predvolaný) zo strany súdu. V roku 1999 ospravedlnil neúčasť na pojednávaní zástupca žalovaného a ohľadom pojednávania v roku 2000 žiadal nový zástupca sťažovateľa zmenu termínu.

Ústavný súd konštatuje, že i obaja účastníci prispeli k vzniknutým priesťahom, aj keď ich správanie nebolo jediným dôvodom, ako to uviedol predseda okresného súdu.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je postup samotného okresného súdu.

Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu vznikli zbytočné priesťahy, a to bez existencie zákonnej prekážky, ústavný súd zistil porušenie uvedeného práva (napr. II. ÚS 3/00).

Z prehľadu úkonov ústavný súd zistil, že prvé pojednávanie bolo nariadené až po roku (nápad 4. februára 1994) 2. januára 1995 a z tejto doby zbytočné priesťahy predstavujú dobu 10 mesiacov. Ďalším obdobím nečinnosti okresného súdu v trvaní 26 mesiacov je obdobie od 7. marca 1995 (úradný záznam o pripojenom spise) do 10. júla 1997. V období od 22. septembra 1997 (termín pojednávania) do 6. mája 1999 (nariadený termín pojednávania) predstavovala nečinnosť okresného súdu dobu 20 mesiacov, od pojednávania 18. mája 1999 a nariadenia pojednávania 7. júna 2003 dobu 12 mesiacov

a od 7. júla 2000 (pojednávane) do 5. apríla 2005 dobu 5 rokov. Spolu nečinnosť okresného súdu, ktorá má znaky zbytočných priet'ahov, predstavuje 10 rokov a 8 mesiacov.

Za toto dlhé obdobie okresný súd nevypočul jediného svedka, až po troch rokoch (r. 1997) žiadal vyjadrenie žalovaného k veci a nezabezpečil ani riadne predvolanie na pojednávane.

Ústavný súd navyše zistil, že prípady spolupracovníkov s'ťažovateľa (týkajúce sa totožného skutku) boli skončené právoplatne v rokoch 1994 a 1997 (spisy v uvedených veciach sú pripojené k spisu s'ťažovateľa).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku postup okresného súdu v predmetnej veci vyhodnotil ako konanie, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom spočívajúcim v nečinnosti okresného súdu v dĺžke prevyšujúcej 10 rokov, ktorá pri predmete uvedeného sporu (okamžité zrušenie pracovného pomeru) je absolútne neakceptovateľná.

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

S'ťažovateľ sa v petite dožadoval uvedeného výroku. Ústavný súd zistil závažné porušenie ústavného práva s'ťažovateľa, a preto bolo namieste uložiť okresnému súdu, aby vo veci konal bez priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva s'ťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. S'ťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

V konkrétnych okolnostiach danej veci považuje ústavný súd priznanie finančného zadost'učinenia sťažovateľovi, ktorý sa nachádza v dlhodobej právnej neistote v takej závažnej skutkovej otázke, ako je okamžité zrušenie pracovného pomeru, za dovŕšenie deklarácie porušenia práv.

Ústavný súd pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia prihliadol aj na skutočnosti vytýkané sťažovateľovi pri hodnotení jeho podielu na zistených priet'ahoch a za primerané finančné zadost'učinenie považoval čiastku 90 000 Sk (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, preto ústavný súd žiadosti sťažovateľa o primerané finančné zadost'učinenie vo zvyšnej časti nevyhovel a priznanú sumu považoval za primeranú aj s prihliadnutím na dĺžku zbytočných priet'ahov v posudzovanom konaní, celkovú dĺžku konania a podiel sťažovateľa a žalovaného na vzniknutých priet'ahoch.

Sťažovateľ žiadal aj priznanie trov konania. V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho.

Na základe § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania môže ústavný súd uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože rozhodol, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, a teda sťažovateľ mal vo veci úspech.

Pri určovaní náhrady trov právneho zastúpenia vychádzal ústavný súd z § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktorý upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom. Podľa tohto ustanovenia predmet sporu pred ústavným súdom nie je oceniteľný peniazmi a odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu.

Podľa § 1 ods. 3 citovanej vyhlášky výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa ustanovenia § 18 ods. 4 citovanej vyhlášky ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu pri určení náhrady trov konania odmena zvýšená o daň z pridanej hodnoty.

Právna zástupkyňa sťažovateľa predložila ústavnému súdu kópiu osvedčenia o registrácii pre daň z pridanej hodnoty. Uplatnila trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci spolu s daňou z pridanej hodnoty a dva režijné paušály.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva právne úkony boli vykonané v roku 2005, podľa vyššie citovanej právnej úpravy má jeden úkon právnej pomoci hodnotu 2 501 Sk a spolu s DPH a dvoma režijnými paušálmi vo výške 150 Sk (§ 16 ods. 3 citovanej vyhlášky), celková suma určená ústavným súdom je 6 252 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť sťažovateľovi na účet jeho právnej zástupkyne.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. augusta 2005